

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Octava. An dentur species sensibiles, & quid sint?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

deri: probatur antecedens, proximum sensibile est qualitas sensibilis, seu color cum debita quantitate, sed hoc habet corpus Christi in Eucharistia.

QUÆSTIO VII.

Utrum detur sensus agens?

I. Anteresolutionem notandum, quod questio hæc non procedat de activitate in ordine ad sensationem, sic etenim distinguere deberemus in qualibet potentia rationem agendi & passivi, nec in hoc sensu in dubium controvertitur, quin detur potentia sensitiva agens, cum sit activa & productiva sui actus; sed queritur de activitate in ordine ad speciem sensibilem, an scilicet sensus extrahat ab objectis species sensibiles propria virtute sive totali sive partiali? Quo prenotato ad questionem

II. DICO: Non datur sensus agens. Ita communis. Quam Scotus probat ex eo, quod in sensu non sunt ex rationes ad ponendum sensum agentem, quæ sunt ad ponendum intellectum agentem;

Primò: Ideo datur intellectus agens ut transferat objectum de ordine sensibilibus & materialium ad ordinem intelligibilem & immaterialium, quæ actio, cum nequeat totaliter fieri à phantasmate, cum sit materiale, ideo requiritur concursus potentie spiritualis, sed objectum sensibile non indiget in sui perceptione ut transferatur de ordine in ordinem, cum potentia sit materialis, & non est necesse multiplicare sensum agentem, alioquin si semel in una potentia admitteretur, deberet in omnibus admitti, adeoque darentur potentie externæ decem, quod propter solam novitatem est odio habendum.

Probatur Conclusio secundò: Tum quia objectum totaliter producit species in medio, ergo etiam in sensu absque concursu potentie, cum non sit ratio, cur potentia requireretur ad earum productionem in ipsa potentia, cum antea fuerit ipsum objectum sufficiens, tamen quia si necessarius foret iste concursus, maximè ideo, quia species excederet in perfectione objectum prout contingit in specie intelligibili, sed hoc in presentiarum non evenit, ergo: probatur minor, quia species sensibilis materialis est & extensa, cum recipiatur in subiecto extenso, ergo non evenit propter perfectionem speciei. Unde quamvis species dici solet spiritualis & immaterialis, hoc tamen non est absolute intelligendum, quasi veram haberet spiritualitatem, sed relate ad ipsum objectum, quia non est ita sensibilis ac ipsum objectum, per hæc facillimè solvuntur ea, quæ contra opponi possunt vel solent de intellectu agente, nulla enim omnino est paritas.

QUÆSTIO VIII.

An dentur species sensibiles, & quid sint?

I. Anteresolutionem advertendum me hic non agere de specie Logica videlicet de predicato de pluribus numero differentibus,

nec de specie muliebris pulchritudinis; nec de speciebus expressis, quæ sunt ipsæmet sensationes & actus, quibus potentia sensitiva percipit suum objectum, sed de speciebus, quæ etiam vocantur intentionales & sensibiles, prout qualitates quædam sunt productæ & impressæ mediante diaphano ab objecto sensibili potentie sensitivæ, habentes similitudinem quorundam representativam objecti sensibilibus, ut eius simunus determinare potentiam, & cum ea concurrere ad percipiendum objectum sensibile. De similibus itaque queritur an dentur tam in potentiis internis, quam potentiis externis. Circa quam materiam multiplex est sententia. Oecchamus cum suis omnino negat dari species in ulla potentia; Hurtadus visum & auditum tantum species requirere asserit. Toletus insuper in olfactu; D. Thomas in omnibus sensibus exterioribus defendit; Oviedo contra in solo visu, ego rem hanc primitus in generali determinabo, in particulari post modum.

DICO I. Dantur species sensibiles tam in sensibus internis, quam externis. Est communis, & clarè deducitur ex SS. Patribus Augustino lib. 12. Gen. litt. cap. 6. dicit enim: *Hic vel alibi, vel Sol & quæcumq; alia corpora, sive Cælestia, sive terrestria & præsentia in suis formis, & absentia cogitantur, imaginibus animo impressis & factum hæc genera visionum, unum per corpora sensus, & alterum per spiritum, quo illa imagines continentur.* Et cap. 21. *Anima expressas corporalium rerum similitudines in spiritu vice corporum videt.* Et 10. *Contemplans cap. 3. discurrens de magnis & mirabilibus mundi quomodo ea contineat memoria. Dicit nec ea ramentum videndo absorbit, quando vult scire, nec ipsa sunt apud me sed imagines eorum.* Et cap. 9. *ait: Iste quippe res sensibiles non intramittunt ad eam, sed earum solum imagines miræ celeritate capiuntur.* Tandem lib. 11. *Trinit. cap. 2. dicit: Ratio colligimus nequaquam nos potuisse sentire, nisi præter in sensu nostro aliqua similitudo concepti corporis.* Idem sentit D. Bernardus serm. 6. in Cant. ubi docet, quod *Angelus nullo corpore & cogitatio rei in se præsentis intuitu, intelligat res sibi præsentis supplet & actu intelligibiles, ergo alii sensu indigent rerum intuitu & speciebus, quia exceptio præmat regulam in contrarium.* Infra autem adducam eum admittentem species intelligibiles eadem est ratio de sensibilibus.

Probatur speciatim prima pars. Autoritate Philosophi lib. de mem. & remin: ubi ait, quod præteritorum recordari non possemus, nec de illis aliquid habere ad eum, nisi esset aliquid supplens vicem objecti, cum ad sensationem non sufficiat sola potentia, sed aliquid ultra requiritur, ergo cum in casu recordationis præteritorum objectum non sit præsens, debet aliquid admitti quod suppleat ipsius vices.

Probatur tertio: Tum ex eo, quia videmus bruta recordari præteritorum, tum quia in nobis ipsis dormientibus & somniantibus diversæ diversorum hominum olim notorum occurrunt species, quos tunc cognoscimus tanquam notos & præsentis, sed hoc salvari non potest, nisi dicatur quod dentur in sensu interno species, ergo admittendæ sunt. Probo

Probatur etiam secunda pars, primò authoritate Aristotelis, nam 2. An. t. 52. & 59. ait: *Sensum pati ab objecto*, quod non potest intelligi de alio, quàm de receptione specierum, deinde t. 74. ait, *objectum diffundere & multiplicare se in medio usq; ad sensum*, imò t. 121. inquit: *Sensum esse perceptivum formarum sine materia*; ergò dantur species sensibiles.

dicit eundem actum fieri ab objecto, & à potentia, ex quo nihil contra me deducitur, cum hoc pariter concedā, quamvis species penes admittā.

Dico 3. *Species sensibiles non sunt corpuscula, vel substantia, sed qualitates de prima vel tertia specie, alterius omnino rationis ab objecto.* Ita D. Augustinus lib. 10. Civ. c. 13. dicens: *Sicut sonus quo auditur sententia in silentio intelligentia non est hoc quod ipsa, ita & species qua visus est Deus in natura invisibilis non est quod ipse*: lib. 12. Gen. lit. 24. *Species non est hoc (objectum) sed similitudo.* Et lib. de decem chordis cap. 8. ait: *In Filio est imago tua secundum æqualitatem substantia, in speculo autem quam longe est à substantia, & tamen est imago quaedam tua, quamvis non talis, qualis in filio tuo secundum substantiam.* Tandem lib. 83. qq. q. 74. dicit: *In speculo est imago hominis, quia de illo expressa, est etiam necessario similitudo, non tamen æqualitas.* Quòd autem qualitas sit lib. 5. contra Julian. 14. sic adstruit: *Rerum corporaliū qualitates in res incorporales transire, quando formas corporū quas videmus habemus.* Est etiam Scoti 2. d. 3. q. 1. B. Mastrii & c.

VIII. *Species non sunt corpuscula sed sunt qualitates.*

III. **Dices:** Augustinum & Aristotelem debere intelligi de actu sensationis; ergò nihil probant hæ authoritates. Sed Contra: Nam frequenter contingit, quòd sensus patiatu ab objecto non tamen per receptionem ipsius actus sensationis, ut patet de dormiente, qui à somno excitatur, per receptionem speciei sensibiles vehementis, & patitur ante sensationis actum; Item in oculo caeco sic manente permixto recipitur species objecti, & ab illo patitur, & tamen non videt, deinde ex ipso contextu contraria mens eorum clarè colligitur.

IV. **Probatur eadem pars secundò,** multis experientiis, nam soni, odores, fetores, colores, & percipiuntur in maxima distantia. Sol & Luna existentes supra nos apparent in aquis, res etiam à tergo positæ cernuntur in speculo; ergò necessariò dantur huiusmodi species.

V. **Dices:** Imagines in speculo non esse visibiles realiter extra objectum, sed esse meram actionem presentia rei visibilis potentis speculum attingere & suam figuram in eo efformare, quæ actio cum non sit actio vera, non habebit terminum realem, qui esset species, ergò. Contra: oculus est potentia realis materialis; ergò necessariò debet aliquid reale aspicere impressum in speculo à re post tergum existente, hoc autem esse nequit mera & pura actio ipsius presentia rei visibilis, nam cum actio sit relatio sub sensum non cadit, sicut non videmus calefactionem vel combustionem, sed ipsum calorem & ignem productum, sic etiam non ipsam actionem videbimus in speculo, sed terminum per eam productam, cum nihil aliud assignari possit, nam ipsa res utpote post tergum existens, adeoq; extra sphaeram activitatis potentia visiva.

VI. **Probatur tertio,** & meo videri efficacissimè, tum ex variete perspicillorum, quorū aliqua res majores, alia res minores, alia eminus vel cominus, representant, sicut etiam frequenter sæpius ut fit in polygono; tum ex eo, quòd si quis oculum cum palpebra deprimeret vel attolleret, idem omnino objectum conspiceret geminatum, quòd non potest provenire ab objecto, cum ipsum tantum sit unum, ergò ab alio, à nullo melius quàm à specie impressa, quæ non recta tunc ad oculum perveniret; ergò dantur huiusmodi species impressa.

VII. **Opponitur** authoritas Aristotelis lib. de sens. & sensib. c. 2. ubi improbat opinionem Democriti ponentis species ab objectis procedentes, imò 2. de Anima t. 141. ait, eundem actum esse rei sensibiles & sensus, ergò. Verum tamè ad primam authoritatem respondeo, Aristotelem non reprehendere Democritum ponentem species ab objectis procedentes, sed quia per receptionem earum posuit fieri sensationem, quòd etiam supra impugnavi; In secundo loco *F. Amandi Hermann Physica.*

Probatur prima pars: Tum ex eo quòd producantur ab objectis, quæ sunt accidentia; tum quia aliàs daretur corporum penetratio, nam in qualibet parte medi inveniuntur plures species diversorum objectorum; tum aliàs omnino impediretur respiratio, ergò species non sunt corpuscula vel substantia, ergò accidentia, non possunt autem esse de genere quantitatis ob easdem rationes, ergò erunt de genere vel specie qualitatum. Confirmatur ex supradictis, quia nulla substantia est de se sensibiles, sed species sensibiles sentiuntur, imò sunt rationes sentiendi, ergò non sunt substantia. Sed

Dices: Lumen est vera species sensibiles lucis etiam secundum nos, sed lumen est substantia, ergò; probatur minor, quia radii solares incidentes in foramen camini impediunt exitum fumi, sed hoc non præstarent nisi essent substantia & corpuscula, ergò. Respondeo concessā majore negando minore, ad cuius probationem nego majorem, nam hoc nõ faciunt radii solares, sed si experientia vera est, ipse aer affectus aliis quibusdam qualitatibus, si verò spiret, sicut ordinariè est ad ignem, ventus, ipsi erit hic effectus adscribendus.

IX. *Lumen non est substantia.*

Probatur secunda pars, tum ex Aristotele 2. An. t. 121. & 138. ubi species vocat formas sine materia, id est sine natura realis qualitatis sensibiles, non verò quòd sit sine materia, quæ est pars compositi, cum quodlibet accidens utpote forma simplex sit sine hac materia; tum ex Scoto 4. d. 44. q. 3. A. ubi dicit ignem duplicem posse habere actionem in corpore realem, unam intentionalem, alteram producendo speciem, quia species sensibiles non est omnino simpliciter ejusdem speciei cum ipso objecto: Tum deniq; ex ratione, quia nulla duo contraria naturaliter possunt esse in eodem subiecto, sed species summi albi & summi nigri naturaliter sunt in eodem subiecto, scilicet organo, ergò nõ sunt ejusdem rationis cum ipsa albedine & nigredine, quæ naturaliter sic simul esse nequeunt.

X. *Species sunt qualitates.*

XI. *Dulcor est responsione probatur non esse ejusdem rationis cum objectis.*

Dices: Hæc convenire objectis non ex propria natura, sed ut habeat essendi modum realem, non verò prout habent modum essendi

Z z z z inten.

intentionalem, ideoq; species intentionales contrariorum possunt esse simul in eodem objecto. Sed Contra, si objectis repugnat ut sint simul, in quantum habent esse reale, repugnat etiam in quantum habent esse intentionale; ergo non sunt ejusdem rationis, probatur antecedens, quæ sunt ejusdem rationis & habent eandem essentiam, quidquid convenit vel repugnat uni, convenit vel repugnat alteri, cum prædicata convenientia vel repugnantia sequantur naturam & quidditatem rei; ergo si sunt ejusdem rationis in esse reali & intentionali, si repugnat esse simul in esse reali, repugnat etiam esse simul in esse intentionali, quod tamen falsum esse cernimus. Deinde illæ species per medium diffusæ corrumpuntur manente eadem re, sed implicat quod eadem essentia numero maneat & non maneat, imò species sunt talis naturæ, ut tantum maneat manentibus objectis definantq; ad definitiam eorum, sed objecta non sic definiunt, ergo. Nec valet recurrere ad diversum modum essendi, quia ut dictum est, sicut implicat quod præexistens producat vel reproducat, ita implicat, quod idem possit corrumpi & manere, quia sicut productio totum esse rei ponit nihil illius præsupponendo, ita corruptio totum esse tollit nihil illius relinquendo; ergo cum in corruptione specierum admittatur esse quod habebant totaliter amittent, non tantum secundum esse intentionale, sed etiam secundum esse reale, consequenter definirer Corpus Christi in Eucharistia secundum substantiam definirer pariter etiam in Cælo, cum sit eadem omnino substantia licet habeat diversum essendi modum.

XII.

Alia probatio ad idem.

Probatur eadem pars Conclusio- nis secundæ, & meo videri efficacissimè, nam ideo ponunt Adversarii species esse ejusdem rationis cum objectis, quia debent representare objecta, sed hæc ratio nullius est valoris, ergo: probatur minor, quia alioquin in intellectu angeli alicujus reperiretur quidditas hominis, a simi, bovis, cum eorum species in ipso sunt, sed hoc dici nequit, ergo. Deinde in sententia ipsorum, Angeli superiores intelligunt per pauciores species, quam inferiores, ita quod species superioris plura representet, quam species inferioris, sed si species essent ejusdem naturæ cum objecto, sequeretur, quod eadem species esset ejusdem naturæ cum rebus diversorum generum, verbi gratiâ, eadem species esset ejusdem naturæ cum homine, Leone, bove, &c. sed hoc implicat, ergo.

XIII.

Explicatur Aristoteles.

Opponitur: Secundum Aristotelem, lib. de mem. & remin. cap. 2. species diffusæ habent se ut imagines & simulachra objecti, sed imago & similitudo est inter illa, quæ sunt ejusdem rationis, ergo. Sed respondeo explicando Aristotelem dicit esse imagines formales, & ut medium cognitum, nego; tales enim sunt ejusdem rationis cum imaginato & representato, adeoque solum dixit, quod sint imagines virtutes & rationes representandi, si autem sufficeret ad imaginem & formalem similitudinem, ut aliquid sit ratio cognoscendi non quidem ipsum prius cognitum, tunc etiam possent dici formales imagines.

Instatur: Quod est ratio cognoscendi est etiam ratio continendi illud, quia continens aliquid quoad cognosci continet etiam illud quoad esse, sed species ex dictis sunt rationes cognoscendi objecta; ergo debent etiam continere illa in essendo, adeoque erunt formales imagines & similitudines, ac ejusdem rationis. Sed respondeo distinguendo antecedens, quod ducit in cognitionem ut representativum alienum concedo, ut representativum proprium nego antecedens & consequentiam, datur enim vel saltem dari potest species impressa Divinæ essentia, quæ est representativa illius & tamen illam non continet in essendo, quia non ducit ut objectum cognitum, sed solum ut ratio cognoscendi.

Urgetur: Species unius objecti nec potest representare aliud objectum non ob aliam rationem, quam quod species debeat continere perfectionem talis objecti, ita ut perfectioris objecti sit etiam perfectior species, ergo species propria debet continere entitatem & perfectionem objecti representati, aut sequeretur quod quælibet species possit representare quodlibet objectum, quod falsum est, ergo. Sed respondeo distinguendo consequens, debet continere secundum esse reale proprium, nego, quoad esse intentionale & quoad cognosci concedo consequentiam, unde hæc ratio est ut perfectioris objecti datur species perfectior & non sufficiat quæcunque ad representandum quodcunque objectum, quia species ab intellectu suo habet, quod sit virtualis similitudo objecti, unde perfectioris objecti est perfectior species, quia licet non contineat illam perfectionem in essendo, continet tamen in representando, & secundum esse intentionale, quod sufficit ut perfectioris objecti datur perfectior species. Ut dictam replicam melius intelligas particulariter examinandum duxi an species formalis similitudo objecti necne? Unde sit

QUÆSTIO IX.

An species impressa sit formalis similitudo objecti?

Ante resolutionem Adverteendum primò, similitudinem tripliciter sumi posse scilicet pro *Formali*, *Objectiva* & *Virtuali*, similitudo *Formalis* ea dicitur, quæ objectum representat ad modum imaginis, sicut se habet actus cognitionis & intellectus: *Objectiva*, quæ se habet ut medium cognitum, & est imago alicujus rei quæ prius cognita ducit in cognitionem sui prothotypi, ut imago Cæsaris ducit me in cognitionem Cæsaris: *Virtualis* denique illa dicitur, quæ est quasi semen & virtus productiva illius, quod formaliter representat objectum, velut *Arts pictoria* potest dici virtualis similitudo hominis, quia est productiva imaginis formaliter representantis hominem, de his itaque queritur an species, cum sit similitudo objecti, debeat in se ipsa prius cognosci? vel si non habet se ut medium cognitum, sed solum ut ratio cognoscendi, an sit ratio formaliter representans, vel tantum virtualiter?

Advertendum secundò: Objectum diversimodè producere sui speciem dicitur.